

MERKJARIN

hetta er ein føroyskur stíllur, men soleiðis eri eg, og tað kenni eg meg tryggan við, sigur Jóannes Hansen.

Hann vísir eisini á, at tað er stórir munur á fyrr og nú.

– Valúrslitini sodnaðu betur fyrr, tá ið tey vórðu lisin upp í útvarpinum, og tú skuldi sjálvur skrivað tey niður. Nú er tað meira professionelt, og tíð er ikki at lesa øll úrslitini upp, sigur Jóannes Hansen.

Jóannes er ofta skjótur at síggja gongdina, tá ið úrslitini kom inn, og hvussu endaliga úrslitið fer at vera.

– Avbjóðingin er millum annað

í knappari vend at síggja rák og gera metingar. Tað verður gjørt við royndum í huga og skal vera trúverdugt, men so leingi, talan ikki er um úrslit, so er møguleiki altíð fyri, at metingin ikki heldur, sgiur Jóannes Hansen.

Politikarin kennir veljaran

Tá ið hugsað verður um sambandið tann einstaki politikarin hevur við veljaran, so heldur valviðmerkjarin, at vit hava eina serliga støðu í Føroyum.

– Tað er ikki sum í Danmark og aðrastaðni. Politikararnir vita ómetaliga væl, hvørjar atkvøður teir eiga. Í Føroyum hava vit nóg

persónligt valstríð, har valevnini sjálv ella onnur reka fyri tey. Tey nýta messenger, sms, ringja og tosa við fólk. Hetta gevur eitt tætt tilknýti til veljaran, sigur Jóannes Hansen.

25 ár sum viðmerkjari

Jóannes Hansen hevur viðmerkt øll val, sum hava verið seinastu 25 árin. Hvussu leingi tað verður afturat, veit hann tó ikki.

– Tað er ein spurningur um lív og heilsu, og hvat Kringvarpið ynskir. Eg eri 64 ár, so pensjónin nærkast, sigur Jóannes Hansen.

Lógin um løgtingsval

Í løgtingslóg nr. 61 frá 26. mai 2010 um broyting í løgtingslóg um val til Løgtingið stendur undir § 32:

§ 32 verður orðað soleiðis:

”§ 32. Uppgjørt verður, hvussu nógvar atkvøður, hvør góðkendur listi hevur fingið tilsamans. Samlaða atkvøðutalið hjá øllum listum, sum hava fingið í minsta lagi 1/33 part av atkvøðunum, verður býtt við tingmannatalinum (33). Við hesum tali verða atkvøðutølini hjá flokkunum býtt, og við hesum roknihátti verður funnið, hvussu nógva umboð hvør flokkur hevur rætt til at fáa í mun til atkvøðutalið. Geva teir við býti framkomnu býtingarpartar tilsamans, tá ið brøkarnir verða tveittir burtur, ikki 33 tingumboð, verða teir størstu brøkirnir hækkaðir, til hetta tal er rokkið (hátturin við størsta brøki). Standa atkvøður á jøvnum, ger lutakast av.

Stk. 2. Á hvørjum lista verða fólk vald eftir persónliga atkvøðutalinum. Standa atkvøður á jøvnum, ger lutakast av.

Stk. 3. Valnevndin gevur teimum soleiðis valdu valbræv.

Hvussu verður valúrslitið roknað?

Hvussu verður tingmannabýtið hjá teimum ymisku flokkunum ásett? Og hvussu ber tað til, at ein flokkur kann ganga aftur í prosentum, men kortini fáa fleiri tingfólk? Vit hava spurt Petur F. Zachariasen, pensjóneraðan støddfrøðing og hagfrøðing, hvussu valúrslitið verður roknað



Petur F. Zachariasen, matematikari og hagfrøðingur
Mynd: Álvur Haraldsen

FRANTS JENSEN

FRANTS@SOSIALURIN.FO

– Vit nýta tað, ið verður kallað størsti brøkur ella Hamilton hátturin, tá ið vit rokna úrslitið, sigur Petur F. Zachariasen.

Tinggáttin

Hann greiðir frá, at fyri at ein flokkur skal sleppa inn um tinggáttina, skal viðkomandi flokkur hava minst 1/33 part av atkvøðunum. Tað vil siga, at flokkurin skal hava í minsta lagi 3,03 prosent av atkvøðunum. Hevur flokkurin færri atkvøður, so fær flokkurin ikki tingumboðan.

– Atkvøðurnar hjá møguligum flokkum, sum ikki røkka tinggáttina, verða saman við ógildigum og blonkum atkvøðum drignar frá samlaða atkvøðutalinum. Hetta talið verður síðani býtt við 33, sum er tingmannatalið.

Størsti brøkur

Taka vit valúrslitið frá løgtings-

valinum 2015 sum dømi, so var atkvøðutalið 32.374. Tað verður so býtt við 33. Tað gevur 981,03.

Veljaratølini hjá hvørjum einstøkum flokki verður so býtt við 981,03. Úrslitini eru hesi (sí talvu 1)

Fyrst verður hugt eftir heilu tølunum, sum vísa, hvussu nógva umboð hvør flokkur fær. Tá ið talt verður saman sæst, at 30 eru vald.

	Atkvøður	Brøkur	(hægsti brøkur) Eyka
A: Fólkaflokkurin	6102	6,22	
B: Sambandsflokkurin	6046	6,16	
C: Javnaðarflokkurin	8093	8,25	
D: Sjálvstýri	1305	1,33	+ 1
E: Tjóðveldi	6691	6,82	+ 1
F: Framsókn	2241	2,28	
H: Miðflokkurin	1779	1,81	+ 1
Vald		30	3

Talva 1

Valúrslit frá løgtingsvalinum 2015. Útrokningar eftir størsta brøki, hvussu nógvar tingsessir hvør flokkur fær.

Men 33 skulu veljast. Tað merkir, at trý umboð skulu finnast afturat. Her verður hugt eftir brøkunum, og trýggir teir hægstu brøkarnir fáa umboð.

Við hesum roknihátti verður funnið, hvussu nógva umboð hvør

flokkur hevur rætt til at fáa í mun til atkvøðutalið.

Tá ið hugt verður eftir, hvørji tingfólk eru vald á hvørjum lista, so eru tað tey, ið hava flestar atkvøður á listanum.

– Fyrimunirnir við skipanini eru at tingmannabýtið er altíð kvotufast og tætt upp á kvotubýtið. Hátturin er eisini lættur at brúka og kennist rættvísur, sigur Petur F. Zachariasen.

Men hann vísir eisini á, at ein vansi kann vera, at lutfalslig framgongd hjá einum flokki kann føra til eina fækkjan av tingsessum hjá sama flokki.

Hví fekk Sjálvstýri fleiri tingfólk hóast afturgongd?

Men hvussu ber tað til, at til dømis Sjálvstýri fór aftur við 0,1 prosentum í 2015 í mun til valið í 2011, men at teir fóru frá einum tingfólki í 2011 til tvey tingfólk í 2015?

– Vit skulu síggja burtur frá prosentunum, tí tey kunnu órógva. Roknað verður eftir størsta brøki, og tað fall óðrvísi út á valinum í 2015 í mun til 2011. Tað er tað, sum ger munin, sigur Petur F. Zachariasen.

Úrslitið við seinasta val var sostatt sera tætt. Framsókn var bara 0,05 prosent aftanfyrir Sjálvstýri, og sera tætt við at fáa ein mann valdan afturat. Sum úrslitið fall út, skuldi Framsókn bara havt 17 atkvøður afturat, so høvdu teir fingið triðja tingfólkið, og Sjálvstýri hevði bara fingið eitt tingfólk. Líka í hølunum á Framsókn lá Javnaðarflokkurin, teir lógu bara 0,08 prosent aftanfyrir Sjálvstýri. Hetta vísir, at tær einstøku atkvøðurnar hava sera stóran týdning og kunnu flyta nógva.